

SÍDLA SIEDLUNGEN

Pec pod Sněžkou – Bukové údolí
Petzer – Buchtal
Josef Fiedler, 1900, AA

Vykořenění sídel zásadně přispělo k zhoršení stavu kulturní krajiny Krkonoš. V letech 1945 až 1947 jsme z krkonošských domovů vyhnali v divokém a později organizovaném odsunu téměř všechny obyvatele. V důsledku druhé světové války Krkonoše přišly o desetitisíce pracovitých a pořádkumilovných lidí pečujících o domy, louky, cesty, lesy a až do roku 1937 i o dobré sousedské vztahy. První musela odejít inteligence a majitelé větších nemovitostí. V dnešní Peci pod Sněžkou, úvodní fotografie zachycuje ještě nepoškozenou huť v Bukovém údolí, smělo zůstat jen šestnáct německých rodin, především dřevařů potřebných pro lesní práce. Více dělníků si ponechaly průmyslové podniky a žacléřské doly. Rychlému zahlazení vykořenění kraje zabránila neochota Čechoslováků převzít po původních osadnících těžký způsob života v horských usedlostech, přeměna chalup na rekreační objekty lidmi z měst a především komunisty zastavená privatizace zkonfiskovaných hotelů, pensionů, horských bud a dalších služeb. Národní správci nemohli získat komerčně využívaný německý majetek do privátního vlastnictví. I proto se v Krkonoších nevytvořila dostatečně silná nová komunita. Později socialistické podniky bránily správcům a personálu bud i zotavoven v získání trvalého bydliště. Částečnou změnu přinesla výstavba bytů a rodinných domů v 70. letech, přesto v národním parku nežije ani třetina lidí v porovnání se stavem před druhou světovou válkou. Privatizace horských domů po roce 1989 přispěla k dosídlení Krkonoš jen částečně, mnoho objektů získali lidé trvale žijící mimo území. Malé počty stálých obyvatel omezují vytvoření silnější komunity a samosprávy. Zchátralé domy se daří opravit, zničené stavby obnovit, vykáčené lesy zasadit a zarostlé louky vyčistit, ale probuzení zájmu obyvatel o kvalitu domova, sounáležitost s krajinou i sousedy bude trvat ještě dlouho.

6

Die Entwurzelung der Siedlungen trug wesentlich zur Verschlimmerung des Zustands der Riesengebirgslandschaft bei. In den Jahren von 1945 bis 1947 wurden im Rahmen einer zuerst wilden und später organisierten Zwangsaussiedlung nahezu alle Einwohner aus ihren Gebirgshäusern vertrieben. Infolge des zweiten Weltkrieges büßte das Riesengebirge Zehntausende emsige und ordnungsliebende Menschen ein, die sich ihrer Häuser, Wiesen, Wege, Wälder mit großer Sorgfalt widmeten und bis 1937 auch um gut nachbarschaftliche Beziehungen bemüht waren. Als erste mussten Intellektuelle und die Besitzer größerer Liegenschaften gehen. Im heutigen Petzer – auf der einleitenden Fotografie ist die noch nahezu unversehrte Erzhütte im Buchtal zu sehen – durften nur sechzehn deutsche Familien bleiben, vor allem Waldarbeiter, die man nicht entbehren konnte. Noch mehr Arbeiter beließen sich Industriebetriebe und das Bergwerk in Schatzlar. Vor allem der mangelnde Wille der Tschechoslowaken, den schweren Lebensstil der ursprünglichen Siedler in den Bergsiedlungen zu übernehmen, die Umwandlung vieler Berghütten in Urlauberobjekte für Städter, vor allem aber die von den Kommunisten beendete Privatisierung der konfiszierten Hotels, Pensionen, Gebirgsbuden und sonstigen Dienstleistungsobjekte verhinderten eine schnelle Wiederherstellung der entwurzelten Region. So kamen die Nationalverwalter nicht in den Privatbesitz des kommerziell genutzten deutschen Vermögens. Auch deshalb entstand im Riesengebirge keine neue, hinlänglich starke Kommunität. Später hinderten die sozialistischen Betriebe die Verwalter und das Personal der Bauden und Erholungseinrichtungen daran, hier dauernd sesshaft zu werden. Erst der Bau von Wohnhäusern und Eigenheimen in den 70. Jahren trug zu einer gewissen Verbesserung der Situation bei, dennoch lebt heute auf dem Gebiet des Nationalparks nicht einmal ein Drittel der Bevölkerung vor dem zweiten Weltkrieg. Die Privatisierung der Berghäuser nach 1989 trug nur teilweise zur Wiederbesiedlung des Riesengebirges bei, da viele der Objekte von Menschen erworben wurden, die ihren ständigen Wohnsitz anderswo haben. Die geringe Anzahl ständiger Einwohner verhindert die Entstehung eines stärkeren Gemeinwesens und der entsprechenden Selbstverwaltung. Baufällige Häuser lassen sich reparieren, zerstörte Gebäude kann man erneuern, abgeholzte Wälder aufforsten und verwilderte Wiesen säubern, viel länger dauert es jedoch, das Interesse der Einwohner an der Qualität ihrer neuen Heimat und an gutnachbarlichen Beziehungen zu wecken und die Verbundenheit mit der Landschaft umher wiederherzustellen.